

VENDIM
Nr.20, datë 9.7.2009

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vladimir Kristo	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Fehmi Abdiu	Anëtar i “ “
Kujtim Puto	Anëtar i “ “
Xhezair Zaganjori	Anëtar i “ “
Petrit Plloçi	Anëtar i “ “
Vitore Tusha	Anëtare e “ “
Sokol Sadushi	Anëtar i “ “
Sokol Berberi	Anëtar i “ “

me sekretare Blerina Çinari, në datën 11.12.2008, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen me nr.31/16 Akti, që i përket:

KËRKUES: Shoqata Kombëtare e Gjiqtarëve

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Kuvendi, përfaqësuar nga Lulzim Lelçaj, me autorizim.

Këshilli i Ministrave, përfaqësuar nga Marsida Xhaferllari, me autorizim.

Këshilli i Lartë i Drejtësisë, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi si i papajtuëshëm me Kushtetutën i neneve 37/2; 38/a, b të ligjit nr.9877, datë 18.2.2008 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes, Sokol Berberi; përfaqësuesin e kërkuarit që kërkoji pranimin e kërkesës; përfaqësuesit e subjekteve të interesuara, Kuvendit të Republikës së Shqipërisë dhe Këshillit të Ministrave, që kërkuar rrëzimin e kërkesës dhe bisedoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Kuvendi i Republikës së Shqipërisë (Kuvendi) në datën 18.2.2008 miratoi ligjin nr.9877 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë”. Ky ligj përcakton krijimin, organizimin dhe kompetencat e gjykatave, kushtet dhe procedurat për emërimin e gjyqtarëve të gjykatave të shkallës së parë dhe të apelit, të drejtat dhe detyrimet e gjyqtarëve, masat disiplinore dhe shkarkimin e tyre, si dhe çështje të tjera të lidhura me funksionimin e gjykatave (neni 1). Ndër të tjera ky ligj parashikon, në një kre të veçantë, dispozita për “Administrimin e shërbimeve në gjykatë”. Në nenin 37 të titulluar “Kancelari i gjykatës” parashikohet: “1. Kancelari i gjykatës drejton dhe përgjigjet për shërbimet ndihmëse në gjykatë. 2. Kancelari emërohet dhe shkarkohet nga Ministri i Drejtësisë”. Në nenin 38 të ligjit parashikohet “Kompetencat e kancelarit”. Kjo dispozitë, në shkronjat “a” dhe “b”, parashikon: “Kancelari i gjykatës ka këto kompetenca kryesore: a) emëron dhe shkarkon personelin e sekretarisë gjyqësore dhe personelin administrativo-teknik të shërbimeve të gjykatës; b) mbikëqyr procesin e organizimit dhe të dokumentimit të ndarjes së çështjeve gjyqësore nëpërmjet shortit, si dhe nënshkruan përcjelljen e praktikës së çështjes gjyqësore të gjyqtari i caktuar; ...”.

Kërkuari, Shoqata Kombëtare e Gjiqtarëve (SHKGJ), i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (Gjykata) me kërkesën për shfuqizimin si të papajtuëshëm me Kushtetutën të neneve 37 pika 2 dhe 38, shkronjat “a” dhe “b” të cituara më sipër, të ligjit nr.9877 me pretendimin se, këto dispozita cenojnë parimet kushtetuese të parashikuara nga nenet 4, pika 2; 7 dhe 145, pika 1 dhe 3, të Kushtetutës, bazuar në këto argumente:

- Nenet 4/2 dhe 7 të Kushtetutës kanë si qëllim t’i japin pushtetit gjyqësor një vend autonom, të ndarë, por dhe të balancuar nga dy pushtetet e tjera, atij ligjvënës dhe ekzekutiv. Përcaktimet

urdhëruese kushtetuese në nenin 145/1, 3 synojnë të garantojnë jo vetëm një pushtet gjyqësor të pavarur, por edhe që organizimi dhe funksionimi i këtij pushteti të jetë tërësisht i tillë. Ligji ekspozon pushtetin gjyqësor ndaj presioneve politike apo nga pushteti ekzekutiv.

- Një nga mjetet më të rëndësishme për mbrojtjen e pavarësisë së organeve apo institucioneve të pushtetit gjyqësor është veçanërisht përcaktimi i saktë i mekanizmave dhe procedurave për zgjedhjen, emërimin dhe sidomos shkarkimin jo vetëm të gjyqtarëve, por edhe të drejtuesve të tjerë administrativë (kancelarit), apo të personelit administrativo-teknik të shërbimeve të gjykatës. Vetëm në këtë mënyrë do të garantohen tre nga komponentët më të rëndësishëm të pavarësisë, që janë: pavarësia organizative, pavarësia funksionale dhe pavarësia financiare. Të tre këta komponentë të pavarësisë reale të gjyqësorit cenohen nga dy nenet e ligjit të kundërshtuar, objekt i kërkesës.

- Menaxhimi i administrimit të shërbimeve të pushtetit gjyqësor nga pushteti ekzekutiv me anë të Ministrit të Drejtësisë (MD), sipas ligjit nr.9877, datë 18.2.2008 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor”, e bën të vështirë koordinimin e shërbimeve të nevojshme për publikun nga pushteti gjyqësor, pasi nga ky proces janë përjashtuar kryetarët e gjykatave apo Këshilli i Lartë i Drejtësisë (KLD).

- Për të gjitha organet kushtetuese të pavarura, ligjet organike të tyre kanë siguruar një autonomi organizative, funksionale dhe financiare, si kritere të domosdoshme për kryerjen e funksioneve të tyre kushtetuese dhe ligjore. Nenet e kundërshtuara të ligjit, objekt shqyrtimi, në dallim nga këto rregullime ligjore për organet kushtetuese të pavarura, cenojnë autonominë e pushtetit gjyqësor.

- Nenet e kundërshtuara të ligjit, objekt shqyrtimi, bien ndesh me Deklaratën Universale të të Drejtave të Njeriut, me Paktet e OKB-së, me Parimet Bazë për Pavarësinë e Gjyqësorit, miratuar nga Asambleja e OKB-së, me Konventën Europiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), me Kartën Universale të Gjyqtarit, etj.

Subjektet e interesuara, Kuvendi dhe Këshilli i Ministrave (KM), parashtruan se kërkesa është e pabazuar dhe duhet rrëzuar, për këto arsye:

- Nga neni 7 i Kushtetutës del qartë se epiteti kushtetues që i atashohet “pushtetit gjyqësor” nuk është “pavarësia”, por “ndarja dhe balancimi me atë legjislativ dhe ekzekutiv”. Në këtë mënyrë, nuk mund të shihet “pushteti gjyqësor i pavarur” pa asnjë lidhje nga institucionet e tjera që, sipas rastit, ushtrojnë funksione të tjera ligjvënëse ose ekzekutuese.

- Termi “pavarësi” i referohet gjyqtarit ose trupit gjykues, në një çështje konkrete, kur gjyqtari jep vendimin, pra ushtron funksionin e dhënies së drejtësisë. Linja logjike që përshkon në tërësi ligjin nr.9877, datë 28.12.1998 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor” është realizimi i një ndarjeje të pastër, reale dhe pa asnjë konfondim midis dy veprimtarive në ambientet e gjykatës: funksioni i gjyqësisë (i dhënies së drejtësisë) dhe veprimtaria mbështetëse në shërbim të gjyqtarëve dhe në shërbim të publikut.

- Nga analiza krahasimore e ligjit nr.8436, datë 28.12.1998 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar me ligjin objekt i këtij gjykimi kushtetues, rezulton vetëm një situatë juridike e ndryshuar “emërimi dhe shkarkimi i sekretarisë gjyqësore”. Kështu, procedura e emërim/shkarkimit të kancelarit dhe të një pjese të administratës gjyqësore ka përfutur natyrën e sigurt juridike për shkak të zbatimit të pandërprerë dhe të zgjatur në kohë dhe pretendimet për shfuqizimin e tyre nuk mund të mbrohen në një gjykim kushtetues.

- Sekretaria gjyqësore ka në funksion dokumentimin e procesit gjyqësor, të cilin e kryen në mënyrë të pavarur dhe të pafuqësuar nga palët, nga trupi gjykues, nga publiku, nga kryetari i gjykatës, nga kancelari i gjykatës apo kushdo tjetër. Ligji ka zgjedhur që sekretari, si figurë procedurale gjyqësore, të mos jetë në varësi as të gjyqtarit e as të kryetarit të gjykatës, për sa kohë ushtron veprimtarinë brenda sallës së gjyqimit, gjatë një procesi gjyqësor. Ky element është shumë i rëndësishëm, sepse shërben si element bazë garantues i transparencës, i besimit të palëve ndaj gjyqimit dhe i drejtësisë në përgjithësi.

- Procedurat e organizimit të shpërndarjes së çështjeve me short të gjyqtarët konkretë do të rregullohen, sipas ligjit, me vendim nga KLD-ja, e cila konsiderohet si organi që realizon vetëqeverisjen e gjyqësorit.

Subjekti i interesuar, Këshilli i Lartë i Drejtësisë, në parashtrimet me shkrim drejtuar

Gjykatës, mban qëndrimin se kërkesa është e bazuar për arsye se:

- Pavarësia e gjyqësorit cenohet edhe vetëm duke njohur me ligj mundësinë për ndërhyrje në veprimtarinë e organeve gjyqësore. Është vendosur një lidhje direkte mes administratës gjyqësore dhe pushtetit ekzekutiv, pasi kancelari i gjykatës ka varësi direkte nga Ministria e Drejtësisë.

- Pavarësia e gjyqtarëve perceptohet si pavarësi e gjykatave dhe këtu administrata ka një rol vendimtar, pa të cilin nuk mund të ushtrohet veprimtaria gjyqësore. Dispozitat, objekt i këtij gjykimi kushtetues, përjashtojnë kryetarin e gjykatës nga rekrutimi dhe largimi i stafit administrativ dhe nga mbikëqyrja e procedurave të ndarjes së çështjeve me short. Pozicioni i ri që kancelari dhe administrata gjyqësore kanë marrë me ligjin, objekt i këtij gjykimi kushtetues, është në kundërshtim me parimin e pavarësisë së gjyqësorit, pasi administrata gjyqësore, në kuadrin e shërbimeve të saj ndaj publikut, ofron disa shërbime si dhënie informacioni apo aktesh, dhe veprimtaria e saj bazë zhvillohet brenda procesit gjyqësor apo e lidhur me të.

- Pavarësia funksionale e gjyqësorit humbet kur procesi i ndarjes së çështjeve gjyqësore me short i besohet totalisht administratës. Kjo do të thotë se klasifikimi dhe vlerësimi i mundshëm i konflikteve, sipas dhomave të gjykimit apo seksioneve brenda dhomës civile, do të bëhet prej administratës.

- Karta Europiane për Statusin e Gjyqtarit e Këshillit të Europës përcakton se shteti ka detyrimin për t'iu siguruar gjyqtarëve të gjitha mjetet e nevojshme për realizimin e detyrave të tyre, në veçanti lidhur me çështjet gjyqësore dhe brenda një kohe të arsyeshme.

II

A. Lidhur me legjitimitimin e kërkuarit

1. Përfaqësuesi i subjektit të interesuar, Kuvendi, parashtroi se kërkuari nuk legjitimohet në këtë gjykim kushtetues, për shkak të subjektit konkret që ai përfaqëson (*ratione personae*), si dhe për shkak të mungesës së lidhjes ndërmjet interesit të tij të drejtpërdrejt me thelbin e çështjes në gjykim (*ratione materiae*).

2. Kërkuari pretendoi se legjitimohet në kërkesën e tij, sipas objektit të këtij gjykimi kushtetues, për arsye se neni 134 shkronja “f” i Kushtetutës parashikon se Gjykata Kushtetuese vihet në lëvizje nga organizata të tjera. SHKGGJ, sipas statutit të saj, synon mbrojtjen dhe garantimin e statusit të gjyqtarëve, si dhe ruajtjen e pavarësisë dhe garancive të tjera të pushtetit gjyqësor.

3. Gjykata vëren se, në kuptim të rregullimit të parashikuar nga neni 134 pika 1 shkronja “f” të Kushtetutës, kërkuari legjitimohet *ratione personae* t’i drejtohet Gjykatës Kushtetuese, për arsye se SHKGGJ është një organizatë në kuptimin që e përdor neni i sipërcituar i Kushtetutës, regjistruar si person juridik në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr.2160, datë 25.1.2008. Në nenin 1 të statutit të Shoqatës është parashikuar se një ndër qëllimet kryesore të saj është “konsolidimi, forcimi dhe mbrojtja e pavarësisë së gjyqtarëve dhe e sistemit gjyqësor në tërësi”.

4. Kërkuari legjitimohet *ratione materiae*, në lidhje me pretendimin e tij për antikushtetutshmërinë e neneve të kundërshtuara të ligjit, objekt shqyrtimi, në këndvështrim të neneve 7 dhe 145, pika 1 dhe 3 të Kushtetutës.

Gjykata ka theksuar edhe më parë se, në kuptim të nenit 134 pika 2 të Kushtetutës, për gjykime të kontrollit të kushtetutshmërisë së akteve normative, subjektet që parashikohen në këtë dispozitë, kanë detyrimin për të provuar lidhjen e domosdoshme që duhet të ekzistojë ndërmjet veprimtarisë ligjore që ato kryejnë dhe pretendimit për shkelje kushtetuese në çështjen e ngritur. Shoqatat (organizatat e tjera) janë parashikuar në nenin 134 pika 1 shkronja “f” të Kushtetutës, ndër subjektet që ushtrojnë në mënyrë të kushtëzuar të drejtën për t’iu drejtuar Gjykatës, duke pasur legjitimitet kushtetues vetëm për çështjet që lidhen me interesat e tyre (*shih vendimet e Gjykatës Kushtetuese nr.35, datë 10.10.2007 dhe nr.17, datë 25.07.2008*). Për të vlerësuar legjitimitimin e subjektit, Gjykata përcakton fillimisht të drejtën kushtetuese të subjektit, që pretendohet se i është cenuar nga norma konkrete e kundërshtuar para saj. Subjektet e parashikuara në nenin 134 pika 2 të Kushtetutës legjitimohen të kërkojnë antikushtetutshmërinë e normës juridike në qoftë se vetë norma ka cenuar ndonjë të drejtë a liri kushtetuese nga ato që subjekti legjitimohet t’i mbrojë para Gjykatës Kushtetuese. Në çështjen në shqyrtim, kërkuari pretendon se ligji i kundërshtuar ka cenuar, në përmbytje, standardet kushtetuese që kanë të bëjnë me parimin e ndarjes dhe balancimit të pushteteve

dhe, në veçanti, me pavarësinë e pushtetit gjyqësor. Pavarësia e gjyqësorit është element thelbësor dhe një ndër arsyet e themelimit të SHKGGJ-së. Duke qenë se ekziston lidhja e domosdoshme ndërmjet veprimtarisë që kërkuesi kryen dhe çështjes kushtetuese të ngritur prej tij, kjo shoqatë legjitimohet për të vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese lidhur me pretendimet e paraqitura para saj në objektin e kërkesës.

III

B. Lidhur me pretendimet për themelin

1. Kërkuesi pretendon se nenet 37, pika 2, dhe 38, shkronjat “a” dhe “b”, të ligjit nr.9877, cenojnë parimet kushtetuese të parashikuara nga nenet 4, pika 2; 7 dhe 145, pika 1 dhe 3 të Kushtetutës. Gjykata, kushtetutshmërinë e dispozitave të kundërshtuara e vlerëson pasi të ketë sqaruar kuptimin dhe përmbajtjen e parimeve kushtetuese të referuara nga kërkuesi.

2. Në nenin 4, si dhe në preambulën e Kushtetutës deklarohet parimi i shtetit të së drejtës. Ky parim është një nga parimet më themelore e më të rëndësishme në shtetin dhe shoqërinë demokratike. Si i tillë, ai është një normë e pavarur kushtetuese, prandaj shkelja e tij përbën në vetvete bazë të mjaftueshme për deklarimin e një ligji si antikushtetues. Ky parim nënkupton sundimin e ligjit dhe mënjanimin e arbitraritetit, me qëllim që të arrihet respektimi dhe garantimi i dinjitetit njerëzor, drejtësisë dhe sigurisë juridike. Disa nga elementet e shtetit të së drejtës, që lidhen me objektin e këtij shqyrtimi kushtetues, janë parimi i ndarjes së pushteteve dhe, i lidhur me këtë parim, ai i pavarësisë së gjyqësorit, miratimi i ligjeve në përputhje me Kushtetutën, garantimi i të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, mbështetja e veprimtarisë së organeve ekzekutive vetëm në ligj, kontrolli i administratës dhe parimi i sigurisë juridike (*shih vendimet e Gjykatës Kushtetuese nr.20, datë 11.7.2006; nr.34, datë 20.12.2005*). Pavarësia e gjyqësorit është një nga shtyllat qendrore të shtetit të së drejtës për shkak të pozicionit që zë dhe rolit që luan gjyqësori në një shoqëri demokratike.

3. Parimi i ndarjes dhe balancimit të pushteteve deklarohet në nenin 7 të Kushtetutës, sipas të cilit “Sistemi i qeverisjes në Republikën e Shqipërisë bazohet në ndarjen dhe balancimin ndërmjet pushteteve ligjvënës, ekzekutiv dhe gjyqësor”. Ky formulim do të thotë që ligjvënësi, ekzekutivi dhe gjyqësori janë të ndarë, efektivisht të pavarur dhe midis tyre duhet të ketë një balancë. Çdo institucion i secilit pushtet gëzon kompetencën sipas këtij qëllimi. Përmbajtja konkrete e kësaj kompetence varet nga fakti se cilit pushtet i përket institucioni, nga vendi i tij midis institucioneve të tjera, nga raportet e tij me ato të institucioneve të pushtetit shtetëror. Në përputhje me detyrat që u ka ngarkuar Kushtetuta, secili prej tyre është i pajisur me pushtet të mjaftueshëm, gjë që i jep mundësinë të marrë vendime në mënyrë të lirë e të pavarur. Asnjë organ apo institucion tjetër, në përbërje ose jo të një prej tri pushteteve, nuk mund të ndërhyjë në trajtimin dhe zgjidhjen e çështjeve, që, sipas rastit, do të përbënin objektin qendror të veprimtarisë së organeve apo institucioneve të tjera kushtetuese (*shih vendimet e Gjykatës Kushtetuese nr.11, datë 2.4.2008; nr.19, datë 3.5.2007*).

4. Pushteti gjyqësor ushtrohet nga Gjykata e Lartë, gjykatat e apelit dhe gjykatat e shkallës së parë, të cilat krijohen me ligj (neni 135 pika 1 i Kushtetutës). Gjykata ka konfirmuar më parë se gjykatat kanë të drejtën ekskluzive për dhënien e drejtësisë. Ky funksion i gjykatave përcakton vendin e gjyqësorit në sistemin e institucioneve të pushtetit shtetëror dhe statusin e gjyqtarëve (Shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.11, datë 02.04.2008). Asnjë pushtet tjetër nuk mund të funksionojë si gjykatë dhe të ushtrojë detyrën e gjyqtarit. Askush nuk mund të ndërhyjë në dhënien e drejtësisë apo në dhënien e vendimit për çështje të caktuara. Askujt nuk i lejohet të vërë në diskutim njohjen dhe vlerën e vendimeve apo të refuzojë zbatimin e tyre, pasi ato kanë marrë formë të prerë (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.11, datë 27.5.2004*).

5. Në nenin 145 të Kushtetutës deklarohet se gjyqtarët janë të pavarur dhe u nënshtrohen vetëm Kushtetutës dhe ligjeve (neni 145 pika 1 i Kushtetutës). Roli i gjyqtarit dhe gjykatave në një shtet të tillë është, që ndërsa ushtrojnë funksionin e drejtësisë, ata duhet të sigurojnë zbatimin e normave të shprehura në Kushtetutë, të ligjeve dhe të akteve të tjera ligjore, të garantojnë shtetin e së drejtës dhe të mbrojnë të drejtat dhe liritë e njeriut. Në kuadrin e parimit të kontrollit dhe balancës ndërmjet pushteteve, varësia absolute e gjyqtarit ndaj ligjit është kushti dhe legjitimimi i kësaj pavarësie. Pavarësia e gjyqësorit e presupozon vetëqeverisjen e tij. Kjo vetëqeverisje përfshin edhe organizimin e punës në gjykatë dhe aktivitetet e trupave gjyqësore. Për këtë qëllim, gjykatat kanë dhe

buxhet të veçantë, të cilin e administrojnë vetë (neni 144 i Kushtetutës), duke parashikuar në këtë mënyrë një autonomi në administrimin e financave nga vetë ato.

6. Kushtetuta e ndalon ndërhyrjen në veprimtarinë e gjykatave dhe gjyqtarëve në nenin 145 pika 3, ku parashikohet se “Ndërhyrja në veprimtarinë e gjykatave ose të gjyqtarëve passjell përgjegjësi sipas ligjit”. Termi “veprimtari” është i lidhur me funksionin e drejtësidhënies nga gjykatat. Kështu, kjo normë e Kushtetutës ngarkon institucionet dhe pushtetet e tjera me detyrën kushtetuese që të respektojnë pavarësinë e gjyqtarëve dhe të gjykatave, duke vendosur një detyrim negativ mbi to në kuptim të mosndërhyrjes lidhur me kompetencën ekskluzive të gjyqtarëve dhe gjykatave për dhënien e drejtësisë, nëpërmjet zgjidhjes së çështjeve konkrete.

7. Parimi i pavarësisë së gjyqtarëve është gjithashtu i përfshirë në një sërë dokumentesh ndërkombëtare: Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut, Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike, Konventa Europiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), Parimet Bazë për Pavarësinë e Gjyqësorit, miratuar nga Asambleja e OKB-së, Rekomandimi për Pavarësinë, Efiçencën dhe rolin e gjyqtarëve, miratuar nga Komiteti i Ministrave të Këshillit të Europës, Karta Universale e Gjyqtarit etj. Këto dokumente ndërkombëtare, në tërësi, identifikojnë parimet bazë të pavarësisë së gjyqësorit si p.sh.: se gjyqtari duhet të ketë autoritetin për të vendosur për çështjet i lirë nga çdo ndërhyrje; ndarja e pushteteve dhe pavarësia e gjyqësorit të përfshihen në rendin kushtetues; gjykatat dhe gjyqtarët duhet të kenë pavarësi administrative dhe të përfshihen në procesin buxhetor; mbrojtja e gjyqtarëve nga shfuqizimi arbitrar ose rishikimi i vendimeve të tyre duhet të jetë i garantuar; pavarësia ndërinstitutionale, që është e drejta e gjyqtarëve për të marrë vendime pa ndërhyrje të papërshtatshme nga gjykatat më të larta etj.

8. Elementet e parimit të pavarësisë së gjyqësorit janë trajtuar dhe nga Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) në kuadrin e nenit 6 të KEDNJ, i cili përfshin të drejtën për t’iu drejtuar një gjykate të pavarur e të paanshme. Kështu, GJEDNJ shpreh se, me qëllim që të përcaktohet nëse një organ është “i pavarur”, duhet konsideruar, ndër të tjera, mënyra e emërimit të anëtarëve dhe kohëzgjatja e funksionit, ekzistenca e garancive jashtë presioneve të jashtme dhe çështja nëse organi paraqet një shfaqje të pavarësisë. Pavarësia kërkon edhe një ndarje të mjaftueshme nga pushteti ekzekutiv (*Çështja Bryan k. Mbretërisë së Bashkuar, vendim i GJEDNJ, 22 nëntor 1995; Sramek k. Austria, vendim i GJEDNJ 22 tetor 1984*).

9. Gjykata, më poshtë, vlerëson kushtetutshmërinë e neneve të kundërshtuara nga kërkuesi, duke pasur parasysh kuptimin dhe përmbajtjen e parimeve kushtetuese të sqaruara më lart.

a) Lidhur me pretendimin se neni 38 shkronja “a” i ligjit të kundërshtuar, cenon parimet kushtetuese të përmendura më sipër

10. Në nenin 38 të ligjit nr.9877, datë 18.2.2008 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë” parashikohen kompetencat e kancelarit. Kjo dispozitë, në shkronjën “a” parashikon: “Kancelari i gjykatës ka këto kompetenca kryesore: a) emëron dhe shkarkon personelin e sekretarisë gjyqësore dhe personelin administrativo-teknik të shërbimeve të gjykatës;...”. Ligji i mëparshëm që rregullonte organizimin e pushtetit gjyqësor (ligji nr.8436, i ndryshuar me ligjin nr.8546), i shfuqizuar nga ligji i cituar më sipër, lidhur me kompetencat e kancelarit, në nenin 14/b, ndër të tjera, bënte këtë rregullim: “...3. Emërimi dhe shkarkimi i sekretarëve gjyqësorë dhe i personelit administrativo-teknik të shërbimeve të gjykatës bëhet nga kryetari i gjykatës, me propozim të kancelarit”.

11. Kërkuesi dhe subjekti i interesuar, KLD-ja, pretendojnë se përjashtimi i kryetarit të gjykatës nga procesi i emërimit dhe i shkarkimit të personelit të shërbimeve ndihmëse në gjykatë cenon parimin e pavarësisë së pushtetit gjyqësor. Sipas tyre, me pozicionin e ri që kancelari dhe administrata gjyqësore kanë marrë sipas ligjit, objekt i këtij gjykimi kushtetues, administrata gjyqësore vihet nën varësinë vertikale të Ministrisë të Drejtësisë, sepse kancelari i gjykatës është nën varësinë direkte të Ministrisë. Pavarësia e gjyqtarëve perceptohet si pavarësi e gjykatave dhe këtu administrata ka një rol vendimtar, pa të cilin nuk mund të ushtrohet veprimtaria gjyqësore.

12. Subjekti i interesuar, Kuvendi dhe Këshilli i Ministrave, në kundërshtimet e tyre, mbajnë qëndrimin se rregullimi i ri, që ka bërë ligji në nenin 38/a, nuk cenon pavarësinë e gjyqësorit, pasi termi “pavarësi” i referohet gjyqtarit ose trupit gjykues, në rastin e çështjes konkrete, kur gjyqtari jep vendimin, pra ushtron funksionin e dhënies së drejtësisë. Linja logjike që përshkon në tërësi ligjin

nr.9877 është realizimi i një ndarjeje të pastër, reale dhe pa asnjë konfondim midis dy veprimtarive në ambientet e gjykatës: funksioni i gjyqësisë (i dhënies së drejtësisë) dhe veprimtaria mbështetëse në shërbim të gjyqtarëve dhe në shërbim të publikut. Këto janë dy veprimtari të ndryshme që nuk pengojnë njëra-tjetrën, dhe për rrjedhojë nuk ka nevojë dhe nuk është e domosdoshme krijimi i marrëdhënieve të varësisë hierarkike midis tyre.

13. Siç Gjykata shpjegoi edhe më lart, neni 145/ 1 i Kushtetutës shprehet për gjyqtarë të pavarur, ndërsa neni 42/1 deklaron të drejtën e çdokujt për t'iu drejtuar një gjykate të pavarur. Kushtetuta e ndalon ndërhyrjen në veprimtarinë e gjykatave dhe gjyqtarëve (neni 145, pika 3). Termi “veprimtari” është i lidhur me funksionin e drejtësidhënies nga gjykatat. Në këtë frymë duhet lexuar edhe neni 144 i Kushtetutës, sipas të cilit gjykatat e administrojnë vetë buxhetin e tyre. Në këtë kuptim, Gjykata ripohon qëndrimin se, në kuptim të Kushtetutës, pavarësia e gjyqësorit përfshin pavarësinë e gjyqtarit dhe të gjykatës (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.11, datë 2.4.2008*).

14. Kushtetuta, në dallim nga ligji nr.7561, datë 29.4.1992 “Për disa ndryshime e plotësime në ligjin nr.7491, datë 29.04.1991 “Për dispozitat kryesore kushtetuese”, në të cilin përcaktohej se administrata gjyqësore varet nga Ministri i Drejtësisë (neni 29), nuk ka bërë një rregullim të veçantë për administratën gjyqësore. Gjykata, duke pasur parasysh frymën dhe përmbajtjen e neneve 7, 42, 144 dhe 145 të Kushtetutës çmon se roli dhe funksionimi i administratës gjyqësore nuk mund të ndahet nga funksioni i dhënies së drejtësisë dhe përbën një element të rëndësishëm të pavarësisë organizative të pushtetit gjyqësor (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.19, datë 3.5.2007*). Në këtë kuptim, Kushtetuta nuk e lejon vendosjen e administratës gjyqësore nën varësinë e Ministrit të Drejtësisë dhe as nuk i njeh këtij të fundit një rol parësor në organizimin dhe drejtimin e këtij shërbimi.

15. Pushtetet, siç Gjykata u shpreh dhe më lart, megjithëse janë të ndarë dhe të pavarur në ushtrimin e detyrave të ngarkuara nga Kushtetuta balancojnë njëri-tjetrin duke respektuar, nxitur, mbështetur dhe kontrolluar njëri-tjetrin. Ndërhyrja në funksionimin e gjykatave, si instrument i balancës, duhet të rregullohet në mënyrë të tillë që pavarësia e gjyqtarëve dhe gjykatave të mos shkelet. Duke u nisur nga ky kuptim, Gjykata vlerëson nëse kompetenca që ligji i njeh kancelarit për të emëruar dhe shkarkuar personelin e administratës gjyqësore respekton apo jo kufijtë ndërmjet pavarësisë dhe balancës së gjyqësorit. Në këtë drejtim, fillimisht duhet pasur parasysh pozita e kancelarit dhe roli i administratës gjyqësore sipas ligjit.

16. Kancelari, në gjykatën ku ushtron funksionin, është nëpunësi më i lartë i administratës gjyqësore. Ai drejton dhe përgjigjet për shërbimet ndihmëse në Gjykatë (neni 37/1). Kancelari emërohet dhe shkarkohet nga Ministri i Drejtësisë (37/2). Ligji, për një kandidat që të mund të emërohet kancelar kërkon dy kushte: të jetë diplomuar jurist dhe të ketë përvojë pune jo më pak se pesë vjet në këtë profesion (neni 37/3). Përsa i përket shkarkimit të kancelarit, ligji nuk parashikon rastet dhe procedurën që duhet të ndjekë Ministri për ushtrimin e kësaj kompetence. Nëpërmjet këtyre rregullimeve, ligji e vendos kancelarin në një raport të drejtpërdrejtë varësie dhe kontrolli nga Ministri i Drejtësisë. Fakti i mosparashikimit të kriterëve dhe motiveve për rastet e shkarkimit të kancelarit nuk krijon garancitë e nevojshme që do të kërkonte ushtrimi i detyrës nga ai. Gjykata e çmon të nevojshme të theksojë se, pavarësisht se ligji nuk parashikon kriteret dhe procedura për shkarkimin, kjo nuk e shmang Ministrin e Drejtësisë nga detyrimi për të zbatuar kriteret transparente, të bazuara vetëm në kërkesa profesionale dhe etike, dhe jo në motive politike. Ky detyrim rrjedh nga parimi kushtetues për respektimin pavarësisë së gjyqësorit.

17. Në bazë të ligjit nr.9877 objekt shqyrtimi, shërbimet ndihmëse në gjykatë kryhen nga sekretaria gjyqësore, degët dhe sektorët e administratës, të ekonomisë, financës, informatizimit, regjistrimit dhe ruajtjes së dokumenteve (neni 39). Disa nga këto shërbime të administratës gjyqësore kryejnë edhe veprimtari të natyrës procedurale penale, civile ose administrative, të cilat janë pjesë e pandarë e një procesi të rregullt ligjor. Sekretari i gjykatës kryen funksione të rëndësishme të sqaruara në Kodin e Procedurës Penale (KPP) dhe Kodin e Procedurës Civile (KPC). Kështu, sipas kreut II të KPP-së mbi “Njoftimet”, sekretaria ruan sendet e sekuestruara (neni 214), apo mban procesverbalet e seancës, sipas parashikimeve të nenit 345 të KPP. Sipas KPC-së, roli dhe detyrat e sekretarit gjyqësor (neni 77) janë dokumentimi për të gjitha efektet e veprimtarive të mirëfillta të gjykatës, të palëve e pjesëmarrësve në proces. Sekretari merr pjesë në të gjitha veprimet e gjykatës për të cilat duhet të

mbahet procesverbal. Ai lëshon kopje dhe ekstrakte autentike të dokumenteve të përpiluara, regjistron çështjet në dorë, formon fashikujt gjyqësorë, duke futur atje dokumente ose kopje të tyre të vërtetuara sipas ligjit, dhe shënon menjëherë datën e depozitimit, i ruan ato, përpilon komunikimet dhe njoftimet e parashikuara nga ligji ose nga gjykata dhe detyra të tjera që lidhen me procesin gjyqësor. Edhe nëpunësi gjyqësor merr pjesë në seancë gjyqësore dhe merr masa për zbatimin e urdhrave, ndjek procedurën e njoftimit të akteve dhe kryen detyra të tjera që lidhen me procesin gjyqësor (neni 78). Siç rezulton nga përmbajtja e dispozitave të mësipërme, shërbimet ndihmëse në gjykatë luajnë një rol të rëndësishëm mbështetës për gjykatën dhe gjyqtarin në dhënien e drejtësisë.

18. Në frymën e dispozitave të Kushtetutës për pavarësinë e gjyqësorit dhe ndarjen e pushteteve, pushteti ekzekutiv, nëpërmjet Ministrit të Drejtësisë, duhet ta konsiderojë si detyrë të tij garantimin e kushteve të përshtatshme të punës për gjykatat dhe gjyqtarët, në funksion të dhënies së drejtësisë. Ndërsa “kontrolli” si i tillë nuk duhet të cenojë elementet e pavarësisë, të cilat në thelb prekin vetë funksionin e dhënies së drejtësisë.

19. Gjykata, bazuar në analizën e dispozitave të përmendura më sipër, vëren se ligji jo vetëm që nuk i ngarkon kryetarët e gjykatave me përgjegjësi të drejtpërdrejtë për organizimin dhe funksionimin e administratës gjyqësore, por nuk i njeh as instrumentet e duhura ligjore, të cilat do të bënin të mundur drejtimin dhe kontrollin e shërbimeve ndihmëse në gjykatë. Shmangia e drejtuesve të gjykatave nga kjo përgjegjësi nuk shkon në mënyrë harmonike me kushtet që kërkohen për t’u zgjedhur kryetar (neni 16) ku, ndër të tjera, kërkohet që kandidati të ketë “aftësi organizative dhe menaxhuese”. Skema e varësisë hierarkike Ministër Drejtësie – kancelar – administratë gjyqësore, që parashikon ky ligj, sipas Gjykatës, mund të rezultojë në një situatë ku veprimtaria e gjykatës të varet nga veprimet e kancelarit, i cili emërohet dhe shkarkohet pa kritere të përcaktuara nga Ministri i Drejtësisë.

Siç u theksua dhe më lart, parimi i ndarjes dhe balancimit të pushteteve dhe fryma e Kushtetutës pranojnë bashkëpunim dhe bashkëveprim ndërmjet gjyqësorit dhe ekzekutivit lidhur me çështjet e administratës gjyqësore, por kjo duhet të organizohet në mënyrë të tillë që pavarësia e gjyqtarëve dhe gjykatave të mos shkelet.

20. Gjykata çmon se duke pasur parasysh kuptimin e pavarësisë organizative të gjykatave, si shprehje e pavarësisë së gjyqësorit, shmangia e kryetarëve të gjykatave nga çështjet që lidhen me organizimin, drejtimin dhe kontrollin e përgjegjshmërisë së administratës gjyqësore, si dhe me emërimin dhe shkarkimin e personelit, krijon rrezikun e një ndikimi të papërshtatshëm në funksionin ekskluziv të gjyqësorit, dhënien e drejtësisë, si dhe i vendos strukturat brenda gjykatave në kushte të papërshtatshme për krijimin e marrëdhënieve të besimit, të cilat janë të nevojshme për ushtrimin normal të funksionit.

21. Gjykata e vlerëson kompetencën e kancelarit për emërimin dhe shkarkimin e personelit administrativo-teknik, edhe në drejtim të ndikimit që mundëson kjo kompetencë në çështjet e administrimit financiar. Personeli i sektorit të financave është pjesë e personelit të shërbimeve ndihmëse në gjykatë. Kompetenca e kancelarit për të emëruar dhe shkarkuar edhe personelin e sektorit të financave, duke shmangur kryetarin e gjykatës, e vendos këtë sektor në vartësi të drejtpërdrejtë të tij. Për rrjedhojë, ky rregullim bie në kundërshtim me nenin 144 të Kushtetutës, sipas të cilit gjykatat e administrojnë vetë buxhetin e tyre (neni 40/1 i ligjit nr.9877).

22. Për sa më sipër, Gjykata arrin në përfundimin se neni 38/a i ligjit nr.9877, ku parashikohet se: *“kancelari emëron dhe shkarkon personelin e sekretarisë gjyqësore dhe personelin administrativ teknik, ...”* bie në kundërshtim me standardet e mësipërme kushtetuese lidhur me pavarësinë e gjykatave dhe të gjyqtarëve, lexuar së bashku me parimin e ndarjes dhe balancimit ndërmjet pushteteve.

b) Lidhur me pretendimin se neni 38 shkronja “b” i ligjit të kundërshtuar cenon parimet kushtetuese të përmendura më sipër

23. Në nenin 38 të ligjit nr.9877, ku përcaktohen kompetencat e kancelarit, në shkronjën “b” parashikohet: *“Kancelari i gjykatës...: b) mbikëqyr procesin e organizimit dhe të dokumentimit të ndarjes së çështjeve gjyqësore nëpërmjet shortit, si dhe nënshkruan përcjelljen e praktikës së çështjes gjyqësore të gjyqtari i caktuar;...”*.

Kërkuesi dhe subjekti i interesuar, KLD-ja, pretendojnë se kjo kompetencë e kancelarit për të

mbikëqyrur dhe organizuar shortin është një ndërhyrje joobjektive dhe e pajustificuar në veprimtarinë e përditshme të gjykatave, të gjyqtarëve dhe të pushtetit gjyqësor në tërësi.

24. Gjykata, lidhur me këtë kompetencë të kancelarit, të parashikuar nga neni 38/b i ligjit objekt shqyrtimi, vëren se ligji parashikon se ndarja e çështjeve gjyqësore bëhet me short sipas procedurave të caktuara me vendim të KLD-së (neni 9). Gjykata është shprehur se Këshilli i Lartë i Drejtësisë ka detyrën për të realizuar “vetëqeverisjen” e gjyqësorit dhe, sipas neni 147 të Kushtetutës, është organi kushtetues i pozicionuar në majën e piramidës organizative të pushtetit gjyqësor. Për të realizuar vetëqeverisjen e gjyqësorit, Këshilli i Lartë i Drejtësisë përbëhet në shumicën e tij nga gjyqtarë, të cilët, duke ushtruar funksionet e tyre si të tilla, realizojnë lidhjen me korpusin gjyqësor. Frymën e vetëqeverisjes në Këshillin e Lartë të Drejtësisë kushtetutbërësi e ka përfshirë me qëllimin për ta bërë gjykatën të pavarur nga ndërhyrjet e çdo pushteti tjetër (*shih vendimet e Gjykatës Kushtetuese nr.11, datë 2.4.2008; nr.14, datë 22.5.2006*).

25. Gjykata vlerëson se në këtë rast, roli i kancelarit është thjesht mbikëqyrës i procedurave të caktuara nga Këshilli i Lartë i Drejtësisë. Ky parashikim është në thelb një aspekt i kontrollit të pushtetit ekzekutiv ndaj gjyqësorit dhe, sipas Gjykatës, përfaqëson një mekanizëm të përshtatshëm në përputhje me parimin e ndarjes dhe balancimit ndërmjet pushteteve. E rëndësishme është që procedura të rregullohet në mënyrë të tillë që të shmangë influencën në shpërndarjen e çështjeve nga ndonjë palë, nga administrata, nga qeveria ose nga çdo person tjetër, të cilit i intereson rezultati i çështjes.

26. Për sa më sipër, Gjykata, pretendimin e kërkuar se kompetenca e kancelarit për të mbikëqyrur procesin e organizimit dhe të dokumentimit të ndarjes së çështjeve gjyqësore nëpërmjet shortit, sipas neni 38/b, cenon parimet kushtetuese të parashikuara nga nenet 4, pika 2; 7 dhe 145, e çmon të pabazuar.

c) Lidhur me pretendimin se neni 37 pika 2 i ligjit të kundërshtuar, cenon parimet kushtetuese të përmendura më sipër

27. Në nenin 37 të ligjit nr.9877, në pikën 2 parashikohet: “*Kancelari emërohet dhe shkarkohet nga Ministri i Drejtësisë.*”. Ligji i mëparshëm që rregullonte organizimin e pushtetit gjyqësor (ligji nr.8436, i ndryshuar me ligjin nr.8546), i shfuqizuar nga ligji objekt i këtij shqyrtimi kushtetues, në nenin 14/b bënte të njëjtin rregullim si dispozita e cituar më sipër.

28. Kërkuar dhe subjekti i interesuar, KLD-ja, pretendon se kjo kompetencë e Ministrit të Drejtësisë për të emëruar kancelarin pa kritere të qarta dhe të plota dhe sidomos për ta shkarkuar atë pa qenë i kufizuar nga kritere ligjore objektive dhe pa pjesëmarrjen e ndonjë organi tjetër në këtë proces, bie ndesh me parimet kushtetuese të referuara më sipër, me parimet e depolitizimit, meritokracisë dhe palëvizshmërisë së punonjësve të administratës publike në përgjithësi dhe sidomos të pushtetit gjyqësor.

29. Gjykata, në përfundim të shqyrtimit gjyqësor, lidhur me këtë pretendim, nuk arriti të marrë një vendim me shumicën e të gjithë anëtarëve të saj, sipas neni 133 të Kushtetutës.

Për rrjedhojë, Gjykata, bazuar në nenin 74 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, lidhur me pretendimin për jokushtetutshmërinë e neni 37/2 të ligjit objekt shqyrtimi, vendosi të refuzojë kërkesën.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, duke u bazuar në nenet 131 shkronja “a”; 134 pika 1 shkronja “f” të Kushtetutës, si dhe në nenet 72 e vijues të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, njëzëri,

VENDOSI:

- Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën të shprehjes, në nenin 38 shkronja “a” të ligjit nr.9877: “a) *emëron dhe shkarkon personelin e sekretarisë gjyqësore dhe personelin administrativo-teknik të shërbimeve të gjykatës*”;

- Rrëzimin e kërkesës lidhur me pretendimin për jokushtetutshmërinë e shprehjes në nenin 38 shkronja “b” të ligjit nr.9877: “b) *mbikëqyr procesin e organizimit dhe të dokumentimit të ndarjes së*

çështjeve gjyqësore nëpërmjet shortit, si dhe nënshkruan përcjelljen e praktikës së çështjes gjyqësore të gjyqtari i caktuar”.

- Refuzimin e kërkesës lidhur me pretendimin për jokushtetutshmërinë e shprehjes në nenin 37, pika 2, të ligjit nr.9877: “*Kancelari emërohet dhe shkarkohet nga Ministri i Drejtësisë.*”.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e shpalljes.

Anëtarë: Vladimir Kristo (kryetar), Kujtim Puto, Fehmi Abdiu, Vitore Tusha, Petrit Plloçi, Xhezair Zaganjori, Sokol Berberi, Sokol Sadushi